Йоана Андреева

Магистърска теза: Творчеството на Румен Скорчев. Приноси в графиката и книжната илюстрация в България
Научен ръководител: доц. д-р Ирина Генова

Румен Скорчев и илюстрацията на книги в България

"Може би книгата не е спасителният ни бряг, но параноята, която се разраства като епидемия, може да бъде обуздана донякъде със словото, с картината, с музиката."[1]

Румен Скорчев

Историята на съвременната българска илюстрация започва в края на XIX в. Любен Зидаров пише, че тя "започва тихо, без претенции, под крилото на живописта, на декоративното изкуство и на графиката".[2] Антон Митов, Иван Мърквичка, Никола Петров, Иван Милев, Александър Божинов са първите, които работят в тази област на изобразителното изкуство. Първото поколение от български илюстратори дава добра основа на следващото поколение художници, занимаващи се с проблемите на илюстрацията, които я обогатяват и развиват. Художникът Борис Ангелушев се сочи като основоположник на съвременното оформяне на българската книга.

След Втората световна война важна роля изиграват държавните издателства, които в края на 60-те и началото на 70-те години създават благоприятни условия за работа и развитие в тази насока. Резултат от това

---

[1] *Скорчев, Р.* Свещенодействие.- Лит. форум, XLVIII, N 50, 15 – 21 дек. 1993, с. 1, 4
[2] Съвременна българска илюстрация / Състав. и ред. Любен Зидаров, Георги Чавръков.- София: Наука и изкуство, 1972

са наградите, които българските художници получават от национални и международни изложби в Лайпциг, Москва, Братислава, Болоня.

Изкуството на книжното оформление според Лъчезар Георгиев[3] все повече се превръща в решаващо средство при комуникацията на книгата. Днешният читател става все по-взискателен, за него вече не е достатъчно само да се докосне до съдържанието на произведението, но той търси скритите послания, склонен е да обръща внимание на символите и подтекста в използваните цветове, полутонове, графични знаци, шрифтове, илюстрации. И когато открие така желаната хармония, той получава истинско естетическо удоволствие от добре изпълнената книга.

Разположението на илюстрацията се определя от формàта на изданието, вида на оригинала (щрих, полутон, смесена или специална графична техника), броя на използваните цветове, месторазположението на образа спрямо текста в композицията на книжното тяло, а също и от характера и предназначението на корицата, обложката, изданието с твърда подвързия.

Но каква е същността на илюстрацията, какво е мястото ѐ в приложната графика и доколко тя може да бъде поле за творческа изява? По тези въпроси съществуват различни мнения. Като се започне от схващането за нейния украсителен характер, пряко подчинение на литературния текст, към който илюстраторът е строго задължен да се придържа, пък дори и да повтори изобразително това, което е вече казано от писателя, и се стигне до становищата, които защитават творческата свобода на художника.[4]

---

[3] *Георгиев, Л.* Книговедски студии и статии: В контекста на историята и теорията на българското книгоиздаване. В. Търново: Университетско издателство "Св. Св. Кирил и Методий", 2003

[4] *Зидаров*, *Л.* Национална изложба на илюстрацията, Изкуство, 1966, N 8-9, с. 12-18

Днес българската илюстрация има безспорни постижения. Кои са основните промени, настъпили в изкуството на илюстрацията? Какво е мястото на илюстрацията в съвременното българско изкуство и на творчеството на Румен Скорчев в тази област? Това са въпроси, на които ще се опитаме да дадем отговор в тази статия. Според Любен Зидаров[5] това са промени преди всичко по отношение на концепцията на илюстрацията като изкуство. Днес илюстрацията, твърди Зидаров, е "равностоен жанр в областта на графиката и с нея се занимават много видни български художници." Навремето само с илюстрация са се занимавали Георги Атанасов, Вадим Лазаркевич и от части Илия Бешков, когото познаваме главно като карикатурист. Днес има художници, които са се посветили на илюстрацията и изкуството на книгата, както и такива, които работят илюстрация паралелно с другите си занимания, в други жанрове на изобразителното изкуство. Един от тях е Румен Скорчев, който е автор на изискани и оригинални илюстрации, значими произведения на световната класика.

Български илюстратори участват редовно в международни форуми и вземат награди. У нас Съюзът на българските художници учредява през 1968 г. награда за илюстрация на името на художника Борис Ангелушев. Румен Скорчев два пъти е удостоен с тази награда. Първият през 1972 г. за илюстрациите към "Майстор Ханс Рьокле и мистър Огненог" от И. и В. Корн и "Девет приказки и две в повече" от Карел Чапек, а вторият – през 1984 г. за илюстрациите към "Приказки" от Братя Грим.[6]

---

[5] Съвременна българска илюстрация / Състав. и ред. Любен Зидаров, Георги Чавръков.- София: Наука и изкуство, 1972

[6] Освен тях на художника са присъдени Трета награда през Седмица на детската книга за илюстрациите към "Моите далечни другарчета" от Йордан Друмников през 1967 г., Втора награда от Съюза на българските художници и Министерството на културата за илюстрациите към книгата "Господарят на ветровете" през 1968 г., Грамота на Националната изложба на илюстрацията и изкуство на книгата през 1969 г., Трета награда от Националния конкурс за най-хубави книги за "Гумено

За него Петър Чуховски пише: “Може би най-известен и най-продуктивен е Скорчев като илюстратор. Изборът на тази професионална съдба е свързан със задължението да се отговаря непрестанно, без почивка на изискванията на книгата, на читателя.”[7] Културата на рисунъка, богатството на въображението се проявяват в близкото тълкуване на прочитните страници. Едновременно с това се гради и цялостната конструкция на книгата, определят се характерът и видът на шрифта и обложката, въвеждащите страници и мястото на илюстрациите. Конфигуративните елементи на текста в книгата атакуват въображението ни от всички страни и ни разкриват информационната и художествената характеристика на илюстративната картина. Така художникът илюстратор пренася на изобразителния език словото.[8]

човече” от Лъчезар Станчев през 1974 г., Първа награда от Националния конкурс за илюстрации, художествено и типографско оформление за книгата “Всеобща песен” от Пабло Неруда през 1977 г., Първа награда от Националната изложба на илюстрацията за книгата “Подир сенките на облаците” от П. Яворов през 1982 г., Награда от Министерството на културата за илюстрациите към книгата “Бяла спретната къщурка” от Ран Босилек през 1996 г. и др. Многобройни са и международните награди и признания, с които е удостоен художникът. Първата е през 1965 г. от Международната изложба на изкуството на книгата в Лайпциг, Германия, а една от последните засега е през 1999 г. от Министерството на културата на Руската федерация и Руската държавна комисия по честване на 200-годишнината от рождението на А. С. Пушкин за илюстрациите към “Лирика” и “Стихотворения и поеми”. Няма как да подминем Златния плакет от IV Международно биенале на илюстрацията в Братислава, Словакия за илюстрациите към “Майстор Ханс Рьокле и мистър Огненог” от И. и В. Корн през 1973 г., Бронзовия медал от международната изложба “Изкуство на книгата” в Лайпциг, Германия през 1977 г., през 1978 г. художникът е вписан в Почетния списък “Ханс Кристиян Андерсен” от Международния съвет по детски книги за илюстрациите към “Храбрите щурци” от Асен Разцветников, Сребърния медал от Международната изложба “Изкуство на книгата” в Лайпциг, Германия и много други.

[7] *Чуховски, П.* Румен Скорчев: Графика, илюстрации, рисунка / Въведение от Петър Чуховски.- София: Български художник, 1974

[8] “Мечтаех си аз да стана книговезец, та като работя, да чета по мой избор от страниците, които ще съшивам… за мой късмет голям дял от художническата ми работа е била свързана с книгата.” - *Скорчев, Румен*. Любовното чувство, наречено вдъхновение.- Дума, IV, N 296, 18 – 19 дек. 1993, с. 13

В творческата биография на Румен Скорчев от края на 60-те години до днес има над двеста илюстрирани книги, като за всеки автор художникът е намерил най-точния щрих, най-изящния образ. Разглеждайки неговата книжна графика и илюстрация, това, което първо прави впечатление, е непрестанното и неуморимото търсене на собствен облик, на стремеж към деликатна обвързаност между текст и илюстрация. Неговите илюстрации и изображения са пречупени през призмата на личната му чувствителност, сетивност и самовглъбеност. В тях се откроява творецът с изключително широки познания, дълбоко личностна визия и душевност.

През 1968 г. Румен Скорчев прави илюстрации към поезията на Александър Геров, който е поет с изключителна "философска дълбочина и с небългарско усещане за смъртта, с необичайно докосване до и отвъд битието".[9] Нека се спрем на една от илюстрациите, която привлича със силен драматизъм (ил. 1). На преден план са разположени човешки фигури на мъже и жени в очевидно притеснение и безпокойство, с вдигнати нагоре ръце, някои от които с вериги. Вглеждайки се в лицата им, прозира идеята на поета, че човечеството е съвкупност от много самостоятелно мислещи и чувстващи личности, а отделният човек е носител на вселенския мащаб и общност, така добре предадена чрез ръката на художника. От центъра на композицията към горната ॰ част се извисяват две дървета без листа, а клоните им наподобяват протегнати нагоре ръце. Две от фигурите са приковани на кръст. Този знак в християнската символика се свързва със средството на екзекутирането на Христос, един инструмент на крайна жестокост, който чрез възкресението се е превърнал в символ на вечния живот, на триумфа на живота над смъртта. Точно над кръста в лявата част

---

[9] *Бакрачева, А.* Кръг, изпълнен със неща: Александър Геров.- http://web.hit.bg/alba/public/potenti/pot-ag.htm

на илюстрацията е разположен друг символ на смъртта – череп, върху който е стъпил бухал или кукумявка. Бухалът е разположен в горната лява част на илюстрацията, а на противоположната долна част е изобразен паднал по гръб гълъб. В горната дясна част на илюстрацията е разположен град с часовниковата си кула отпред. От двете страни на часовниковата кула симетрично са поместени два ветропоказателя. Часовникът отмерва само пет минути след полунощ, а стрелките му нервно отброяват времето до смъртта или избавлението. Художникът представя смъртта в илюстрацията като неизменна спътница на живота, така както е описана от поета. Човекът и човешката съдба са една загадка, противоречие, което смущава и обърква, въпрос, на който няма отговор. В този творчески диалог Скорчев – Геров откриваме точно това взаимно допълване на изкуството и литературата. Диалог, в който Румен Скорчев се впуска с вдъхновението на творец и със страстта на изследовател.

Друг успешен творчески диалог Скорчев води с чилийския поет, писател, публицист и Нобелов лауреат за литература през 1971 г. Пабло Неруда. По идея на Румен Скорчев[10] поетите Атанас Далчев и Александър Муратов започват да превеждат за изд. “Народна култура” поемата “Всеобща песен”. Едновременно с тях художникът рисува за книгата. През 1977 г. “Всеобща песен” получава Първа награда за илюстрации на Националния конкурс и Бронзов медал на международното изложение на книгата в Лайпциг, Германия. В илюстрациите Скорчев успява да пресъздаде идеята на поета за постоянната борба на човека. И в тези илюстрации, както и при илюстрацията към лириката на Александър Геров, художникът изобразява човешките фигури с тревожно протегнати ръце, но разликата е, че докато в предишната илюстрация, която разгледахме, ръцете им са приковани, протегнати като за молитва и

[10] *Скорчев, Р*: Монографичен албум / Румен Скорчев.- София: Vedart, 2002 г.

покаяние, то тук протегнатите ръце изразяват борба и непримиримост. Те са протегнати като щит между човека и оръдието, което заплашително е насочено към него. Енчо Мутафов открива в илюстрациите "букет от тела и ръце в драматично-трагично, но и устремено движение".[11] При оформяне на "Всеобща песен" Р. Скорчев избира илюстрациите да са паралелни, на тъмни и светли страници, като на тъмните страници художникът изобразява мотиви от предколумбова, а на светлите – от съвременна Америка. Чрез опита, който художникът натрупва в работата си в сферата на фигуралната композиция, успява да изобрази в рамките на композицията сцени и събития, протичащи в различни времеви и пространствени измерения, да прави съпоставки между минало и настояще, да търси дълбокия смисъл на човешката същност.

През 1972 г. в ОХИ на илюстрацията се прави първата крачка у нас в представянето на графичния жанр "cum figuris"–"фигура".[12] Скорчев е един от художниците, които творят в тази област. Неговият цикъл по стихове на Ф. Г. Лорка се отличават с тънко майсторство и графичен финес, с равностойност на проникването в поетичния първообраз и дълбоко художническо страдание и не на последно място с прелестта, характерна за библиофилската ценност на този род цикли.

През 1974 г. Владимир Свинтила на страниците на сп. "Изкуство", изказва мисли за българската илюстрация. Според него новата илюстрационна естетика разбива старата представа за пространствено изграждане на книжната графика. Композицията вече често се гради на съвместно изграждане на две пространства: на реалния мир и на въображението. Фантазия и действителност образуват синтетично

---

[11] *Мутафов, Е.* Зловещите символи на века, Изкуство, 1975, N 5, с.39

[12] Това са самостоятелни графични картини или цикли, изпълнени в гравюри или рисунъчни техники, по повод на литературни произведения, без да следват строго илюстративните правила.

пространство, в което те са приближени. Като примери той прилага творци като Генчо Симеонов, Никифор Русков, Любен Диманов и особено Румен Скорчев, чиято неокласическа линеарност отговаря блестящо на неокласичната естетика на Ахматова и на любовта към постклaсиката на българския поет Андрей Германов. Според Свинтила обаче по този начин илюстрацията губи своя приложен характер.[13]

Румен Скорчев прави илюстрациите към книгата на Яворов през 1981 г., а книгата излиза през 1985 г. Сенките са едни от най–ключовите знаци на символизма, а облаците с техния неспирен бяг по небесната шир неуморно ваят невероятни форми. Облакът се явява като въплъщение на драматичния двубой в човешката съдба. Облакът–мъж и облакът–жена (ил. 2) са предадени като първите хора Адам и Ева, които символизират началото на човечеството. Съответно и сенките им са на мъж и на жена. Изобразени са с хванати ръце пред райското дърво, което е в центъра на композицията. Художникът представя момента, в който първите хора са вече прелъстени от змията и са вкусили от забранения плод от дървото за познаване на добро и зло. Художникът успява да създаде образи, в които по неповторим начин се преплитат външното и вътрешното пространство, собствено пространствените значения и бляновете на душата. Тези образи са се втурнали не подир най–мимолетните и ефирни природни образования, а подир техните сенки. Сенките като образ и особено "сенките на облаците" символизират преходността, мимолетността, неуловимостта. Макар да нямат маса, облаците са материални, докато сенките са безплътни. Те са илюзия, игра на светлината в пространството, която с изключителното си графично майсторство Румен Скорчев успява да пресъздаде в илюстрациите си. Всички илюстрации към книгата "Подир

---

[13] *Свинтила, В*. Мисли за българската илюстрация, Изкуство, 1974, N 6, с. 4-9

сенките на облаците” извират от черното и вървят към бялото, така както е и при самия Яворов.[14]

През същата 1981 г. Скорчев прави илюстрациите към “Стихотворения и поеми” и “Пророк” от Александър Пушкин. Много черти на Пушкиновото творчество го правят особено близък до житейската философия на българина. Всеки, докоснал се до Пушкин, е усетил в душата си вълшебството на неговата лира. Тази близост, която накара още през 1854 г. П. Р. Славейков да нарече А. С. Пушкин “по-мил от брат”,[15] връща мнозина творци към поетичната му вселена. Един от тези творци е и Румен Скорчев. Изключително интересни са литографиите към книгата “Стихотворения и поеми”. Тази, на която се спираме (ил. 3), е изобразена

---

[14] Ето какво Румен Скорчев си спомня от своя диалог–общуване с Яворов и “Подир сенките на облаците”: “Чух да се произнася името на поета в най-ранните си детски години. Чух го в бащиния си дом, където витаеше почит към изкуството. Прозвуча ми песенно - като Славейков и Вазов, като Елин Пелин и Разцветников. В домашната ни библиотека имахме “Подир сенките на облаците”, но аз по-късно щях да разбера величието на този българин и височината на поетическия му дар, проявен още в първите десетилетия след Освобождението. В края на 70-те години ръководството на издателство “Български писател” реши да издаде тринадесет творби – бележити класически произведения от родната ни литература. Идея, която казваха, подадена от Людмила Живкова във връзка с предстоящото честване на XIII века от създаването на българската държава. Книгите трябваше да бъдат образци на полиграфическото изкуство и богато илюстрирани. По този повод бях поканен да илюстрирам “Старопланински легенди” от Йовков, но когато забелязах, че в списъка липсва Яворов, настоятелно помолих да приемат желанието ми да започна с “Подир сенките на облаците”. С този възторг към великия поет аз поех ръкописа за книгата му и наскоро след това съжалих за дързостта си. С Яворов работата не потръгна така, както очаквах, въпреки че преди това бях създал графичните цикли към книгите на много от гениите на световната лирика. Знаех само, че колкото по-трудно е изпитанието, толкова по-голяма е вероятността от сполука. Тази едничка мисъл ми даде куража да започна моите двадесет графики - офорти с мецотинто. Когато изографирах десетата плоча, разбрах, че това може да е всеки друг поет, но не и Яворов. Отдалечих се - и мисля, че успях да се измъкна от наслоенията, които съпътстват всяка по-напрегната творческа работа. Няколко пъти започвах цикъла, докато настъпи този краен миг, познат в работата на художниците – добро или лошо, съзрях, че всичко се е “подредило” в композицията извън моята намеса. Това е моят личен прочит на Яворовата лирика. - *Скорчев, Р.* Съхранено светилище на българската духовност, Наше минало, 2004, N 28, с. 32-33

[15] *Савов, К.* Литературен форум, N 26 (467), 03-09 юли 2001

спяща млада жена, а зад нея прозорец, който символизира пропускането на свръхестествената светлина. Падащата отвън или отгоре светлина съответства на Божия дух, докато самият прозорец се смята за символ на Мария - той свети не от само себе си, а едва чрез божествената светлина. Светлината в илюстрацията влиза през прозореца, спуска се отгоре и се събира точно над образа на спящата жена. В горния десен ъгъл на литографията се забелязва препускащ кон, явяващ се като алегория на препускащите през съзнанието сънища.

По повод юбилейните тържества през 1987 г. за А. С. Пушкин в Русия музеят в Санкт Петербург с неговия директор акад. Дмитрий Лихачов получава подарък от България – цикъл 16 литографии от Скорчев.

Румен Скорчев води диалог–общуване и с английския поет-романтик Джон Кийтс. През 1984 г. художникът прави илюстрациите за книгата му "Крила на феникс". В литографиите Скорчев чрез езика на художественото творчество успява да пресъздаде идеите на романтизма. Поколението на романтиците отрича идеалите за всевластието на разума и доминацията на науките над изкуството и търси утеха в света на чувствата и емоциите, на силния индивидуализъм. В илюстрациите главен образ е този на жената, заобиколен от цветя и треви. В една от тях женският образ е поместен в бял квадрат, който заема центъра на литографията и създава илюзията за триизмерност и дълбочина. В долния десен ъгъл откриваме любимия на Скорчев кон, а в срещуположния ляв ъгъл – полско щурче.

Друг диалог–общуване художникът води с испанския поет Хуан Рамон Хименес, който през 1956 г. получава Нобелова награда за литература. "Страданието е извор на всяко творчество",[16] споделя Скорчев пред в. Дума и си спомня за живота в Кюрасао, сред фантастичната

---

[16] *Андасаров, П.* Страданието е извор на всяко творчество: Разговор с худож. Румен Скорчев.- Дума, IV, N 159, 10 юли 1995, с. 9

природа. Тогава се запознава с поезията на Хименес. Започва работа по цикъла през 1986 г., но го обзема притеснението, че се проваля и че е далече от добрия резултат. Но Скорчев се справя с творческото зацикляне и изпод ръцете му се раждат прекрасните илюстрации към лириката на испанския поет. На черен фон с бели петна и щрихи художникът вае образи, чувства и впечатления. Творческото решение на художника при тази поетична книга е илюстрациите така да се разтварят, че да образуват диптих. В илюстрациите към лириката на Хименес Елена Попова открива същата императивна, първично сурова, извънвременна сила на емоционалното внушение, характерна за духа на поетичния първообраз.[17]

През същата година художникът води друг, не по-малко успешен творчески диалог с иранския поет, философ, математик и астроном Омар Хаям, който днес е известен не толкова с научните си постижения, колкото с литературните си произведения. Смята се, че той е автор на Рубаят, сборник от около хиляда четиристишия – рубаи, към които през 1986 г. Скорчев прави илюстрации. В една от тях централно място заема кентавър с лък. В символознанието образът му се третира като олицетворение на животинското, на грубата природна сила и податливостта на нагона, понеже човешката съставка у тях се оказва недостатъчна за обуздаване на животинската природа. В раннохристиянския книжовен паметник "Физиолог" кентавърът олицетворява еретика, комуто догмите на християнството уж са известни, но той не ги използва правилно и затова остава раздвоен. В средновековните представи кентавърът се явява антипод на благородния рицар, тъй като не е превъзмогнал животинската си природа и нерядко олицетворява порока високомерие. Отделни кентаври през античността са носители и на положителни качества най-

---

[17] *Попова, Е.* "Автономната" илюстрация – критерии и тенденции, Изкуство, 1986, N 9, с. 10-19

вече поради свързаността им с природата. В тази медна гравюра художникът прилага един от любимите си похвати, този на отражението, на огледалната повърхност – образът на кентавъра се отразява в горната половина на илюстрацията. Цикълът от десетте гравюри към "Рубаят" художникът назовава "Градините на любовта и омразата" и допълва, че точно такива вълнения долавя в рубаите на Омар Хаям, че още в детските си години е живял с представата за един свят като красива градина, населена ако не с любящи се, то с вежливи хора.[18]

Творчески диалог-общуване Скорчев води и с най-последователният български поет символист, за когото символизмът е преди всичко философия – Теодор Траянов. Заедно с Яворов Траянов е родоначалник на българския символизъм. Поетът дири надличностното, космичното, трансцеденталното. Сред българските символисти Траянов се откроява с богоборческия и жизнеутвърждаващ дух на поезията си. През 1991 г. Румен Скорчев създава илюстрацията (ил. 4) към стихотворението на Теодор Траянов "Тридесет и четири песни на сражения". Илюстрацията е изградена от тридесет и четири части – точно толкова колкото са Траяновите песни на сражения. Съзерцавайки въпросната илюстрация, откриваме прилика с шахматна дъска, на редуващи се тъмни и светли квадрати.

През 1993 г. Скорчев илюстрира стихотворенията на Александър Шурбанов. Една от илюстрациите много напомня на изобразяване на Хаоса на стихиите в началото на сътворението на света. Тъй като християнското схващане за сътворението чрез Божието слово направо от нищото липсва нагледност, в рамките на символознаниетото обикновено се замества с понятието за подреждане на праисторическите безредни стихии,

---

[18] Любовното чувство, наречено вдъхновение: Интервю с худож. Румен Скорчев. Дума, IV, N 296, 18 – 19 дек. 1993, с. 13

на старозаветната представа, че “земята беше безвидна и пуста“ (Бит. 1:2), от което впоследствие възниква смислено уредената вселена. Често хаотичното състояние на още неовладяната от творческия дух първична материя бива образно представяна като вихър от мъгли, води и потоци от огън, както например в съчиненията на розенкройцера Роберт Флуд. Като абстрактен символ “хаос” е означение за всичко безредно и противоположно на културата. В илюстрацията си художникът ни представя един град със своите жители, сгради и улици, но този град е различен. Различен е и по своята визия, и по чувствата и емоциите, които внушава у зрителя.

Румен Скорчев провежда общуване-диалог и с Шарл Бодлер, който е творец със странна и противоречива съдба. Той открива неподозирани дълбини за френската поезия, като остава завинаги свързан с течението на символизма в цялостното развитие на западноевропейската литература през 50-те г. на XIX в. По-късно от него се учат и българските символисти. Пръв между тях е Пейо Яворов. Модерните търсения на раздвоената и дълбоко страдаща душа Бодлер превръща в художествена естетика на самотата, отчуждението и неудовлетвореността. Във всички илюстрации, които Румен Скорчев създава към поемата “Пътешествието” (ил. 5), водещ е мотивът за пътуването, чиято богата символика традиционно е обвързана със страстта към познание – конкретно или духовно. В търсене на извечните смисли главният образ задава въпроси преди всичко към себе си, опитва се да определи посоката на своя път, за да се ориентира в безкрая на битието. Това разбиране изцяло прониква в образното съдържание на илюстрациите. Така както авторът провокира читателя, така и художникът провокира зрителя, като слага акцент върху изобразяването на пътя. Образът на човека в илюстрациите еволюира, така както еволюира лирическият герой в литературната творба, но познанието не му носи рая, а само една болезнена прегръдка с времето и безкраен кръговрат на пориви и

прекършване. Стиховете се редуват паралелно на български и френски език. Те са саморъчно изписани от художника. Оригинално е решението на Скорчев да вплете ръкописния текст в илюстрациите.

Според Димитър Димитров илюстраторът чрез работите си може да наложи завинаги или поне за много дълго време своята образна представа за литературното произведение.[19] Илюстрациите на Румен Скорчев правят точно това - обогатяват, а не само преразказват текста. И наистина, която и книга да вземем от илюстрираните от художника, щом я отворим, ще ни облъхне една специфична негова атмосфера с онази тънка поетична линия на графичната рисунка или с многобагрието на цветната илюстрация, която си е една истинска живописна творба. Много от тези книги са наградени заради хубавите илюстрации, които моделират пространствената среда и светоусещането на съвременния читател.[20]

Художникът има изключително чувство за съвременност. Независимо кой е авторът, каква е епохата, рисунките му са свързани със съвременното мислене, със съвременният вкус и критерии, без това да накърнява автентичността на атмосферата. Към всяка творба Скорчев подхожда оригинално. Той рисува леко, свободно, изпълва белия лист с

---

[19] *Димитров, Д.* Видимите и невидимите стремления на Румен Скорчев, Изкуство, 1986 N 3, с. 20 - 25

[20] Графиките и рисунките по литературни произведения "са наистина от по-особена мая. Нито са кавалетни, нито са илюстрации. За техния раздел на Лайпцигските изложби немците изровиха старото Дюрерово название на Апокалипсиса – "cum figuris", т. е. словото, литературната творба, съпътствувана от изображението на художника. Този подход е най-близък до поезията. Графиките и рисунките, които съм създавал през годините, са част от художническата ми работа. Много от тях са влезли вече в книгите, други са правени извън издателските планове, така както рисувам сега по "Пътешествието" от Бодлер. Рисувам ги след работата ми върху платна и медни плочи, когато от една пътека отмората ме отвежда на друга. Във Виена имах възможност да работя много плодотворно, но не в книгоиздаването. А това постоянно палеше у мен жаждата да рисувам по текстовете, които четях – древноегипетски химни, Рилке, Давидовите псалми." - *Скорчев, Р.* Свещенодействие / Румен Скорчев.- Лит. Форум, XLVIII, N 50, 15 – 21 дек. 1993, с. 1, 4

настроение и емоции. Румен Скорчев е илюстратор с голяма чувствителност и ерудиция. Той проявява взискателност към самия себе си и стремеж към усъвършенстване, които носят на художника богати плодове и издигат равнището на българската илюстрация. Неговите илюстрации имат стойност на самостоятелни визуални цикли, те имат собствен живот и съществуват независими от първопричината си. Илюстрациите му носят индивидуалния белег на неговия собствен прочит съгласно неповторимите чувства, които текстовете събуждат в него. Като активен сътрудник на редица издателства у нас през периода на 70-те и 80-те години ("Народна култура", "Български писател", "Български художник", "Народна младеж" и др.) Скорчев има особено съществен принос за формиране на модерното разбиране за книгата.

Изкуството на Румен Скорчев е свързано и преплетено с писаното слово: "Самото изобразително (бидейки в началото си графика – нещо като писменост в изкуствата) неизбежно води до великото единство на слово и образ, наречено книга."[21] При разглеждане на тенденциите и явленията в развитието на българската графика и книжна илюстрация от този период няма как да бъде пропуснат оригиналният талант и богатият творчески потенциал на художник като Румен Скорчев. Разработката на отделни сюжети и теми, инспирирани от литературни произведения, говорят за една последователна проблемна насоченост в тази сфера.

---

[21] *Йосифова, Б.* Изкуството като лична свобода: Румен Скорчев на 65 години.- Лит. Форум, VII, N 35, 11-17 ноем. 1997

Списък на илюстрациите:
1. Илюстрация към поезията на Александър Геров, 1968, суха игла, 24.5/16.5 см.
2. Илюстрация към книгата “Подор сенките на облаците” от Пейо Яворов 1981, офорт, мецотинто, цинк, 20 х 15 см.
3. Илюстрация към книгата “Стихотворения и поеми” от А. С. Пушкин, 1981, литографии, 27.5 х 19.5 см.
4. Тридесет и четири песни на сражения (по стихотворение на Теодор Траянов) 1991, перо, хартия, 58.8 х 47 см.
5. Илюстрация към поемата “Пътешествието” от Шарл Бодлер, 1992-1996, перо, сепия, 25 х 41.5 см.

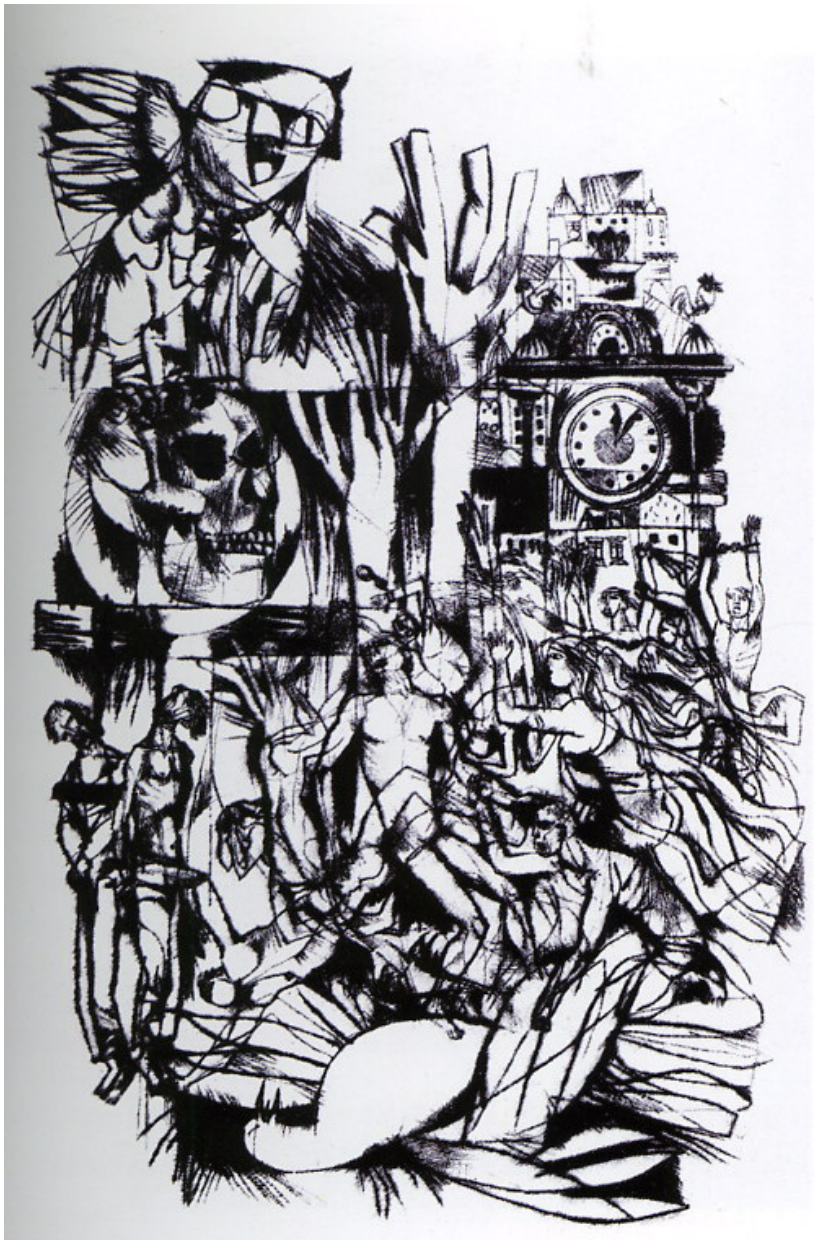

1. Илюстрация към поезията на Александър Геров, 1968, суха игла, 24.5/16.5 см.

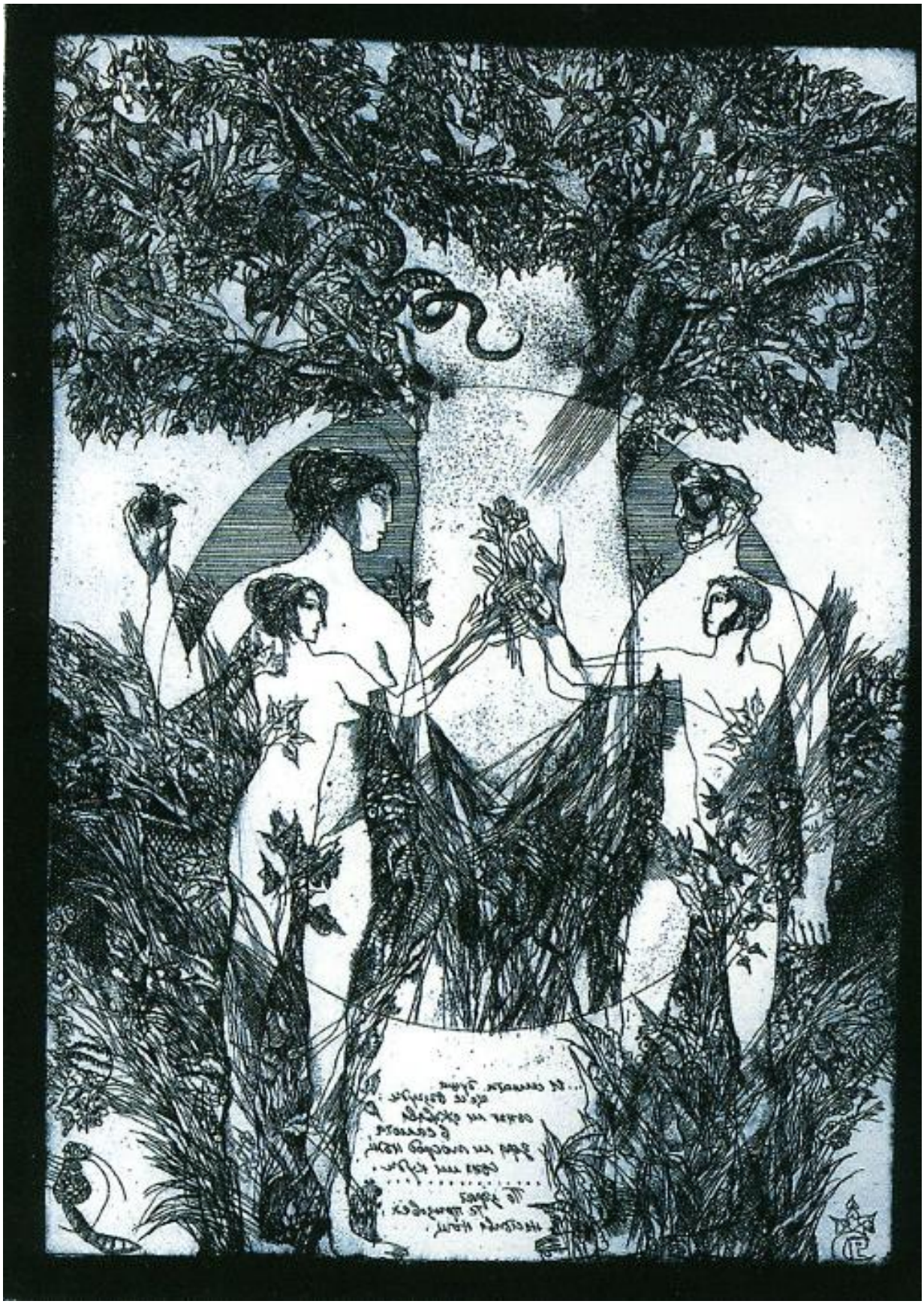

2. Илюстрация към книгата “Подир сенките на облаците” от Пейо Яворов
1981, офорт, мецотинто, цинк, 20 х 15 см

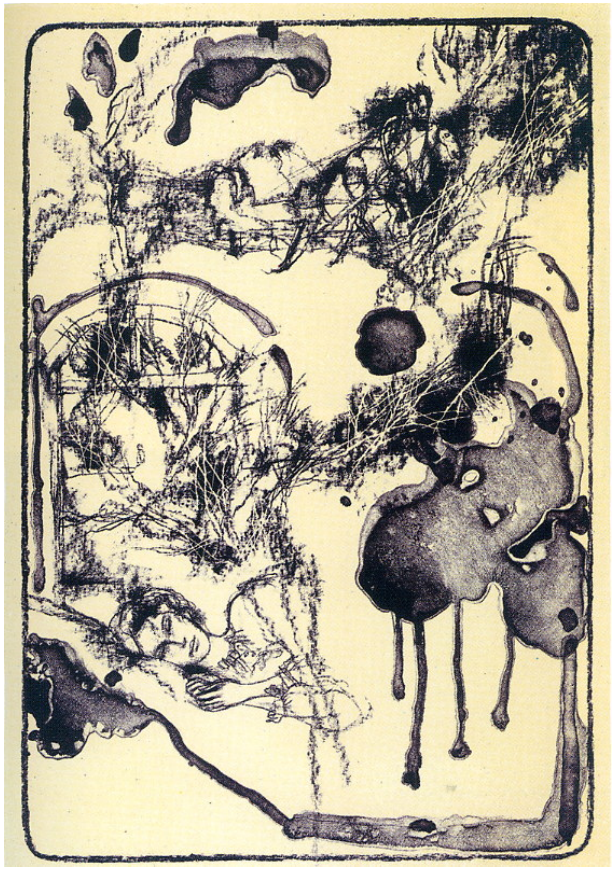

3. Илюстрация към книгата “Стихотворения и поеми” от А. С. Пушкин, 1981, литографии, 27.5 x 19.5 см

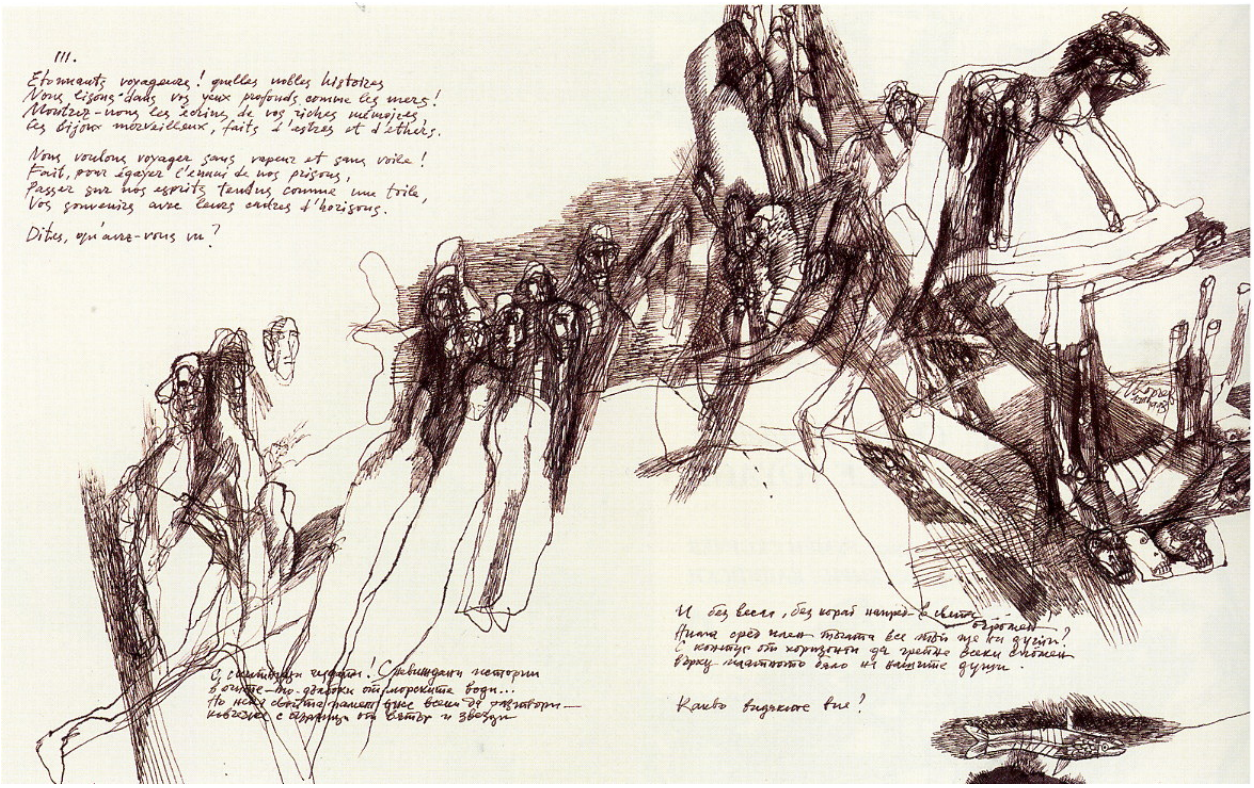

4. Тридесет и четири песни на сражения (по стихотворение на Теодор Траянов) 1991, перо, хартия, 58.8 x 47 см.

5. Илюстрация към поемата “Пътешествието” от Шарл Бодлер,1992-1996, перо, сепия, 25 х 41.5 см.